se na osnovi natpisa koji uz kipara bilježi i Vida Martinova, operariusa katedrale, datiraju oko 1331. Kipovi su gotičkoga stila s očitim utjecajem umjetnosti Nicole i Giovannija Pisana. — C. Fisković iznosi mišljenje da je cijeli ciborij, a prema tome i stilski srodne propovjedaonice u trogirskoj i splitskoj katedrali, djelo radionice majstora Mavra iz sred. XIV. st.

LIT.: C. Fisković, Trogirski majstor Mavar, Anali – Dubrovnik, 1970, 12. – I. Fisković, Uz knjigu W. Woltersa – »La scultura veneziana gotica 1300 – 1460«, Peristil, 1977, 20. R.

MAVEC-TOMLJENOVIĆ, Marica, samouka slikarica (Radeče, Slovenija, 1. XII. 1920). Bavi se gospodarstvom i uzgajanjem cvijeća. Slika (od 1969) portrete, mrtve prirode, prizore iz obiteljskoga života i motive iz Gornjega grada u Zagrebu. U krugu urbane naive ističe se suptilnom skalom pastelnih tonova i minucioznom izvedbom pojedinosti (*Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu*, 1978). Samostalno izlagala u Zagrebu (1976, 1982, 1987, 1991, 1994) i Ljubljani (1983, 1988).

LIT.: M. Šolman, Marica Mavec-Tomljenović (katalog), Zagreb 1982. — Ž. Zdelar, Marica Mavec-Tomljenović (katalog), Zagreb 1987. — S. Mrzljak, Marica Mavec Tomljenović (katalog), Zagreb 1994.
Ž. Sa.

MAVRIĆ, Marijan, slikar (Selce, 3. V. 1942). Završio Grafičku školu u Zagrebu 1960. U duhu nove figuracije slika motive krša i kamenjara (*Crne stijene*, 1980; *Glavina na otoku Krku*, 1981). Djela mu se odlikuju preciznom opservacijom, iluzionističkom projekcijom prostora i zatvorenom ljestvicom tonova (*Žeđ*, 1982). — Samostalno izlagao u Crikvenici (1977), Rijeci (1978, 1986, 1988, 1990, 1991), Zagrebu (1979), Vinkovcima (1981), Milanu (1982) i Beču (1982). Bavi se grafikom i industrijskim oblikovanjem.

LIT.: V Ekl, Marijan Mavrić (katalog), Milano 1982. – B. Valušek, Mavrić Marijan (katalog), Rijeka 1991. Ž. Sa.

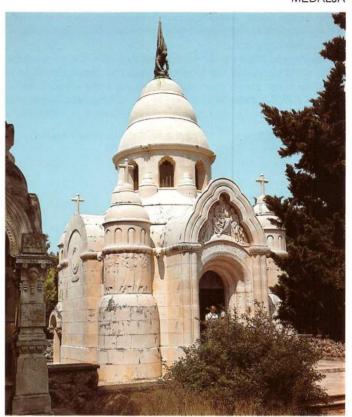
MAYERHOFFER, Matija, graditelj (Ptuj? — Varaždin, 29. V. 1758). U Varaždin dolazi 1748. Njegov je najvažniji rad gradnja župne crkve Sv. Nikole koju je vodio od 1753. do kraja života (crkvu je dovršio graditelj J. A. Poch). Sudjelovao je pri adaptaciji Drochove kuće u pivovaru i drugim radovima u Varaždinu.

LIT.: I. Lentić-Kugli, Varaždinski graditelji i zidari 1700 – 1850, Zagreb 1981.

MAYR, Antun, zlatar (? — Osijek, 8. III. 1792). Boravio u Osijeku prije 1773. Očuvano je jedanaest njegovih srebrnih radova (kaleži, ciboriji, pokaznice, relikvijari) u crkvama po Slavoniji (Vinkovci, crkva Sv. Ivana Nepomuka; Osijek, franjevački samostan; Čepin, crkva Sv. Trojstva;

MAVAR, Marija iz prizora Navještenja na ciboriju u trogirskoj katedrali

MAUZOLEJ OBITELJI PETRINOVIĆ U SUPETRU, djelo T. Rosandića

manastir Pakra). Radio je u stilu rokokoa i klasicizma; radove je obilježavao zlatarskim žigom s inicijalima AM.

LIT.: *I. Lentić*, Osječki zlatarski majstor iz 18. stoljeća »AM«, Osječki zbornik, 1973 – 75, 14 – 15.

MAZIN, selo SI od Gračaca; u njemu je 1896. nađena velika ostava novca (1340 komada) koji potječe iz razdoblja od ← IV. st. do oko ← 90, kada je ostava zakopana. U njoj se uz fibule i narukvice nalaze još aes rude, aes signatum, aes grave, rim. reducirane ase, italski, sicilski, kartaški, numidski i egip. novac.

LIT.: J. Brunšmid, Nekoliko našašća novca na skupu u Hrvatskoj i Slavoniji, VjHAD, 1996-97.

MAZZOLI, Basilio, tal. arhitekt (Rim, 1776—1820). Naobrazbu stekao na Akademiji Sv. Luke u Rimu. God. 1808—11. bio profesor crtanja i arhitekture na liceju u Zadru, osn. 1806. na početku franc. uprave u Dalmaciji. Iz toga je razdoblja poznato nekoliko njegovih projekata rađenih u duhu klasicizma: nacrt za novu zgradu liceja u Zadru, projekt za slavoluk u čast Napoleona, crtež memorijalne ploče za obitelj Garanjin u Trogiru. U Splitu je po nalogu maršala Marmonta izradio projekt za blok zgrada na obali Z od Dioklecijanove palače. Prema jednome podatku, sagradio je vojnu bolnicu u Skradinu. Nakon zatvaranja liceja u Zadru 1811, M. se vraća u Rim, gdje na Akademiji Sv. Luke dobiva katedru osnova arhitekture i ornamentike; neposredno prije smrti postaje gl. inženjer papinske uprave. — Bez obzira na kratkoću boravka, M. je neposredno i preko svojih učenika (P. Pekote i V. Andrića) utjecao na širenje klasicizma u Dalmaciji.

LIT.: S. Piplović, Djelovanje arhitekta B. Mazzolija u Dalmaciji, Peristil, 1977, 20. — Isti, Još nešto o radu Mazzolija u Dalmaciji, ibid., 1981, 24. R.

MAZZONIUS, Ioannes, klesar (XVIII. st.). Njegovo je djelo bogato ukrašeni bunar (1734) u Supetru na Braču, na kojemu se u vrijeme punoga baroka javljaju retardirani elementi renesanse.

LIT.: Horvat - Matejčić - Prijatelj, Barok.

MEDAK, selo *JI* od Gospića. U ant. doba naselje uz cestu Senia – Burnum. Odavde potječu razni nalazi (rim. sarkofazi, novac, miljokaz iz III. st.). – U blizini su ostaci srednjovj. utvrđenoga grada.

MEDALJA, kružna pločica od kovine (zlato, srebro, bronca, olovo, legure), ukrašena reljefom umj. izradbe. Njezin izgled i kompozicijski elementi gotovo su istovjetni s onima na kovanu novcu, ali joj je svrha počast, uspomena ili obilježavanje kojega važnoga događaja. Izrađuje se u jednome primjerku ili u ograničenu broju. Na većini su medalja obrađene obje

prikaz, oba popraćena natpisima. Medalji je srodna plaketa (četvorokutna, rjeđe višekutna, pločica).

Prigodna je m. nastala u vrijeme renesanse. Najstariji očuvani primjerak (1438) rad je tal. slikara i medaljera Pisanella. Naš najstariji medaljer je renesansni zlatar Pavao Dubrovčanin (Antojević). Na napuljskome je dvoru oko 1450. izradio 28 medalja (Alfons V. Aragonski, Federico da Montefeltro). Kipar Franjo Laurana (Vranjanin) radio je 1461-66. u

R. VALDEC, Narod za svoje nemoćnike, 1915 Zagreb, Arheološki muzej

strane: na licu (avers) najčešće je portret, na naličju (revers) alegorijski Francuskoj medalje pod očitim utjecajem Pisanella (Charles Anjou, Jean Anjou, Louis XI, Jeanne de Laval, Dvorska luda Triboulet). Ugledni Dubrovčani Luka Crijević, pjesnik Dinko Ranjina i Augustin Nalješković (XVI. st.) naručivali su za sebe medalje kod tal. majstora. U dubrovačkoj kovnici novca (djelovala 1337-1803) iskovana je 1707. prva prigodna medalja (spomenica polaganja kamena temeljca za obnovu crkve Sv. Vlaha) po kalupu Pavla Lonciaresa, podrijetlom iz Napulja. Ta je kovnica izvela mnoge vrijedne medalje.

> Važne pov. događaje, osobito pobjede nad tur. vojskom, obilježavali su bečki medaljeri baroknim medaljama (oslobođenje Osijeka 1687, bitka kraj Slankamena 1691). Skupinu medalja članova kneževske obitelji Odescalchi u Srijemu (XVII-XVIII. st.) kovali su tal. majstori.

> Mnogobrojne su medalje u vrijeme Ilirskih provincija (1809 – 14) obilježavale Napoleonove uspjehe u našim krajevima (zauzimanje Istre, Pule, Dalmacije, Splita, Dubrovnika), a rad su franc. medaljera.

> U doba hrv. narodnoga preporoda izdana je 1841. kao školska nagrada prva medalja s hrv. natpisom: »Sinko primaj nauk pak budi viran Bogu, kralju i domovini« (autor nepoznat), isključivo kulturnopov. značaja. U to rano doba ističe se skupina medalja s finim portretima bana J. Jelačića (1848-49) koje su izradili austr. medaljeri T. Rabausch, Bernesse, Lange, Drentwet i Čeh W. Seidan. Poznati bečki medaljer K. Radnitzky načinio je 1853. prigodnu medalju uzdizanja zagrebačke biskupije u nadbiskupiju.

> Domaće hrv. medaljerstvo počinje graverskom radionicom Franje Karesa u Zagrebu (god. osnutka nije utvrđena; umro 1889). On je signirao svoje medalje koje su, na umj. i tehničkoj razini austr. medaljera, obilježavale važne događaje u Hrvatskoj (Dalmatinsko-hrvatsko-slavonska izložba u Zagrebu, 1864; Franjo Josip u Hrvatskoj, 1869; proglašenje Senja slobodnim gradom, 1872; Učiteljska skupština u Petrinji, 1874). Kod Karesa je učio Josip Radković (1860 – 1924), iz čije su radionice (djelovala 1888-1910) proizašle mnoge solidno oblikovane medalje (Kraljević Rudolf u Zagrebu, 1888; 50. godišnjica Hrvatsko-slavonskoga gospodarskoga društva, 1891). Medalje su radile još i radionice Ignjata Justitza u Zagrebu (Zemaljska gospodarska izložba u Zagrebu, 1906) i Valtera Sorlinija (kasnije »Krivak i Sorlini«) u Varaždinu.

> Medalje i plakete kao izrazito umj. djela pojavljuju se u Hrvatskoj potkraj XIX. st. s počecima modernoga hrv. kiparstva. R. Frangeš--Mihanović autor je naših najoriginalnijih medalja i plaketa. Izvanredno komponira motive u malu površinu koju nemirno, gotovo impresionistički obrađuje, uvodeći ujedno u hrv. kiparstvo motiv životinja (»Bik«, »Pastuh«, 1895), čime je svratio na sebe pozornost svjetske javnosti (izložba u Parizu 1900), i seljaka (»Vinogradari«, 1900; »Kopač«, »Oranje«, 1906; »Lukarice«, 1909). Portretne plakete (I. Kršnjavi, 1902; Braća Radići, 1938), alegorijske (ciklus »Četiri godišnja doba«, 1903; »Sve za vjeru i domovinu«, 1905), te sportske (»Bacač kamena«, 1905, 1923) odaju njegovu medaljersku svestranost. Među prve hrv. medaljere pripada R. Valdec. Na plaketama, kao i u skulpturi, radi pretežno portrete koje modelira realistički u plitkome reljefu (J. J. Strossmayer, 1905; Knez Nikola i kneginja Ljubica, 1910; A. Cuvaj, M. Starčević, R. Gerba, 1912; V. Jagić, 1923). Na medalje stavlja i ratne prizore (»Ratni nemoćnici« I. i II, 1915). – Prva medaljerka Hermina Ferić rođ. Kušević (1844 – 1923), učenica Fernkorna i Frangeša-Mihanovića, ostavila je 30 plaketa s izražajno modeliranim ženskim likovima (Barunica Hellenbach, oko 1900; »Starica s čipkastom maramom«, 1912). I. Meštrović pojavljuje se i u medaljerstvu kao osebujna ličnost. Snažnom stilizacijom odlikuju se njegove medalje: D. Obradović (1911), Kosovska spomenica (1913), Streljački savez Jugoslavije (1931), PEN kongres Dubrovnik (1933).

> Prije I. svj. r. počinje djelovati najplodniji i najsvestraniji hrv. medaljer I. Kerdić. Po povratku iz Pariza i Beča gdje je učio cizeliranje i graverstvo, u Zagrebu je za medaljersku umjetnost osposobio niz mladih kipara. Njegov je golemi opus (više od 400 medalja i plaketa) neka vrsta kronike ljudi i događaja u gotovo pola stoljeća. Vrlo je vješto portretirao, a i znalački komponirao alegorijske likove i motive iz života (bik, konji - stočarska izložba u Zagrebu, 1933). Raniji portreti rađeni su u plitku, slikarski shvaćenu reljefu (Vera Pija Pilar, 1906; Gospođa Walevska, 1910; Neda Pavelić, 1916), no većina ih je u dubokome reljefu, obrađenome tradicionalno na skulptorski realistički način (Hrvatski svesokolski slet u Zagrebu, 1911; Ples Hrvata u Beču, 1912; I. sveslavenski sokolski slet u Pragu, 1912; I. Kršnjavi, 1915; J. Hanuš, 1919; P. Dobrović, 1921; V. Gecan, 1923; K. Š.

557 MEDOVIĆ

Ž. JANEŠ, medalja Nafta i more

Gjalski, 1927; S. Radić, 1928; V. Becić, 1930; IV. kongres graditelja u MEDINI, Julijan, arheolog (Košute kraj Trilja, 6. XI. 1939 – Zagreb,

njima kao uzorima, gotovo svi kipari u Hrvatskoj (od I. svj. rata nadalje) dio svojega rada posvetili su medaljerstvu. Rudolf Spiegler bavio se gotovo isključivo tom vrstom sitne plastike u granicama akademskoga shvaćanja (Barun Trenk, 1915; Domobrani, 1916; stočarska izložba u Zagrebu, 1933; J. Barlè, 1939; D. Demetar, 1961; A. Šenoa, 1962). Kiparica M. Wood modelirala je na plaketama dječje glave (B. Zmajić, 1916; Koko i Seka, 1949), a I. Despić-Simonović finom je izražajnošću osim dječjih glava (»Djevojčica«, »Dječak«, 1916; Dado Tkalčić) oblikovala i portrete umjetnika (A. Šantić, J. Dučić, I. Raić, B. Nušić). R. Jean-Ivanović radio je na plaketama ženske aktove (»Djevojka s ružom«), a sportske motive J. Turkalj (»Trkač«, 1923; »Skijaš«, 1934) i H. Juhn (Aeronautička izložba u Zagrebu, 1931; I. hrvatski moto-klub Zagreb, 1932; Balkanske igre, 1934). Portretnim se medaljama bave V. Braniš (N. Faller, 1937), M. Matijević (P. Sivjanović, 1935; D. Mrkobrad, 1936), R. Švagel-Lesić (M. Medvedović, 1939), R. Ivanković (E. Lovrić, 1938; A. G. Matoš). Prigodne medalje ostvarili su S. M. Peruzzi (Jadranska izložba vina u Splitu, 1925) i F. Cota (Kralj Tomislav, 1925). V. Bernfest radio je portretne plakete (V. Panac, 1930; J. M. Marcone, J. Masucci, 1943) i prizore iz životinjskoga svijeta (»Ispitani čuvar lova«, »Ispitani lovac«, 1937). U medalji su se okušali i veliki liričar u skulpturi F. Kršinić (Sokolski slet u Zagrebu, 1934) i kipar A. Augustinčić (spomenik u Nišu, 1937; B. Horvat, 1938; Maršal Tito, 1943).

Poslije II. svj. r. medaljerstvo je u nas obilježeno jakim prodorima u nove oblike. Tradicionalnoga su se još držali kipar G. Antunac, jedan od najplodnijih hrv. medaljera (Spomenica Zagreba, »Za obnovu sela«, 1946; Kuglaški savez Jugoslavije, 1961; 900-godišnjica Šibenika, 1966), koji je medalje gravirao i u bjelokosti (Autoportret, 1952; E. Vidović, 1955; A. isključivo medaljer (A. Vrančić, 1944; T. Krizman, 1945; Maršal Tito, Zagrebu, 1964). V. Radauš prvi donosi osebujan pristup i nekonvencionalno oblikovanje medalja razbijanjem kružna oblika nepravilnim rubom, asimetričnošću i izrazito dubokim reljefom. U svojemu velikom kiparskom opusu ostavio je tridesetak medalja nabitih dinamikom (A. Starčević, 1943; III. filatelistička izložba, 1943; I. Rengjeo, 1959; I. Meixner, 1963; 100-godišnjica JAZU, 1966; 400-godišnjica Seljačke bune, 1973). K. Angeli Radovani na pravilnim kružnim medaljama i pravokutnim plaketama modelira sintetičke i zgusnute oblike, karakteristične za njegovu skulpturu (Međunarodna unija PTT, 1965; petnaest portretnih medalja na lancu rektora zagrebačkog Sveučilišta, 1969; B. Gavella, 1975; Lj. Karaman, 1976; N. Drašković, 1978). Ž. Janeš je, uz niz medalja u tradicionalnim okvirima, razbio granicu između medalje ili plakete i sitne plastike te je time otvorio nove oblikovne mogućnosti, osobito spomenicama prevodilaca Hrvatske, 1970; Spomenica Siska, 1971; INA-inženjering, pov. kompozicije za zgradu Odjela za bogoštovlje i nastavu u Opatičkoj 10

1972) i skulpturalnim spomenicama (Milka Trnina, 1971; Forma prima -Krapina, 1977; SIZ za kulturu Podravska Slatina, 1977; Zagrebačko kazalište mladih, 1978). Mnogi suvremeni hrv. kipari rade u proširenim oblikovnim mogućnostima medaljerske umjetnosti (J. Poljan, B. Crlenjak, A. Jakić, A. Babić, I. Grbić, K. Bošnjak, Zdravko Brkić, D. Mataušić).

Od 1980. u Osijeku se održava trijenale medaljerstva i male plastike pod nazivom »Memorijal Ive Kerdića«.

LIT.: Z. Marković, Frangeš Mihanović, Zagreb 1954. - B. Crlenjak i A. E. Brlić, Plakete i medalje (katalog), Vukovar 1962. - V. Zlamalik, Medalje u Hrvatskoj (katalog), Zagreb 1964. - I. Mirnik, Turski ratovi na medaljama (katalog), Zagreb 1979. Memorijal Ive Kerdića (katalog), Osijek-Zagreb 1980. - I. Mirnik, Medalje u Hrvatskoj 1700 – 1900, Zagreb 1981. – B. Mesinger, Traktat o medalji – Treći memorijal Ive Kerdića (katalog), Osijek 1987. - Isti, Medaljer Vanja Radauš - Peti memorijal Ive Kerdića (katalog), Osijek 1993. - H. Göricke-Lukić, Medalje i plakete iz zbirke Muzeja Slavonije (katalog), Osijek 1993.

MEDELIN, Ksaver, graditelj oltara (Vodnjan, XVIII. st.). Izradio je mramorni oltar za župnu crkvu u Raklju 1766 (po nacrtu Giovannija Napolachija) i gl. oltar crkve Sv. Jurja na Trsatu u Rijeci.

LIT.: D. Klen, Arhivske vijesti o nekim kulturnim spomenicima Raklja i Barbana, Bulletin JAZU, 1964, 3, str. 30, 32. — Horvat – Matejčić – Prijatelj, Barok.

Zagrebu, 1930; H. Ehrlich, 1931; F. Kovačević, 1935; Š. Čajkovac, 2. IX. 1990). Studirao na Filozofskom fakultetu u Zadru, gdje je doktori-1936; XI. kongres za historiju medicine u Zagrebu, 1938; A. Cesarec, rao s tezom Maloazijske religije u rimskoj provinciji Dalmaciji. Od 1964. radi u Arheološkome muzeju u Zadru, od 1967. na Filozofskome fakultetu Usporedno s Frangešom-Mihanovićem, Valdecom i Kerdićem i potaknuti u Zadru. Sudjelovao u istraživanjima i konzervaciji ant. kompleksa u Mulinama (otok Ugljan), rim. foruma u Zadru, hrama i insula u Ninu.

> BIBL.: Kult Silvana u Makarskom primorju, VjAHD, 1971; Makarsko primorje u antici, Makarski zbornik, 1971; Provincia Liburnia, Diadora, 1980, 9; Kult Jupitra Dolihena u rimskoj provinciji Dalmaciji, Godišnjak ANUBiH (Sarajevo), 1982, 20; Autohtoni kultovi u razvoju antičkih religija u rimskoj provinciji Dalmaciji, Dometi, 1984, 5; Metroaca Burnensia, Diadora, 1989, 11.

> LIT.: N. Cambi, Julijan Medini redovni profesor Filozofskog fakulteta u Zadru, Radovi. Filozofski fakultet - Zadar, 1992, 30.

> MEDITERANSKI KIPARSKI SIMPOZIJ U KAMENU, manifestacija osn. u Labinu 1969. Pokretači i osnivači su J. Diminić, M. Lah, Q. Bassani i J. Faraguna. Prvi je simpozij održan 1970. u čast proslave 50. obljetnice tzv. Labinske republike, a do 1994. su održana 22 simpozija. U parku Dubrova smještene su skulpture hrv. umjetnika (M. Lah, I. Kožarić, J. Diminić, B. Ružić, V. Richter, R. Goldoni, Š. Vulas, D. Džamonja, Z. Kolacio i dr.) kao i autora iz inozemstva. God. 1983. u organizaciji simpozija održano je savjetovanje »Skulptura i istarski prostor«.

LIT.: V. Ekl, Kiparski simpozij u kamenu 1969 - 1979 (katalog), Zagreb 1980.

MEDO (Medojević), Donat, kaligraf (Rijeka dubrovačka, druga pol. XV. st. – Dubrovnik, 1518). Bio je dominikanac u Dubrovniku, poznat kao velik majstor u umjetničkom pisanju. Prema dubrovačkom piscu Serafinu Crijeviću, još se u XVIII. st. nalazio u Dubrovniku veći broj Medinih kaligrafskih radova.

LIT.: S. Crijević, Bibliotheca Ragusina, I, Zagreb 1975, str. 295 - 296.

MEDOVIĆ, Celestin Mato, slikar (Kuna na Pelješcu, 17. XI. 1857 – Sarajevo, 20. I. 1920). God. 1868. odlazi u samostan Male braće u Dubrovnik gdje se školuje za svećenika. Zapazivši njegov dar, general reda Augustinčić, 1960) i Ivan Jeger, Kerdićev đak i suradnik koji je bio poziva ga u Rim da studira slikarstvo. Nesistematsko školovanje u Italiji (1880-86), isprekidano slikanjem po franjevačkim samostanima 1948; II. istarska regata u Puli, 1950; I. republička izložba medalja u (Fuccechio, Faenza, Cesena), ne ostavlja dublji trag u njegovu radu pa se 1886. vraća u Dubrovnik. Studij nastavlja na Akademiji u Münchenu (1888-93), gdje se odgaja u duhu dekorativnoga pov. slikarstva K. Pilotyja (L. Löfftz, A. Wagner). Nasljeđuje smisao za kompoziciju, ali i stil i skalu boja od akademskoga slikarstva s kraja stoljeća (Bakanal). Istodobno nastaju portreti (Portret starca) i likovi svetaca (Sv. Bonaventura), koji pokazuju visoke kvalitete realističke interpretacije bliske Leiblovu krugu. Po povratku u Dubrovnik radi oltarne slike (Pašman, Ćilipi) i psihološki razrađene portrete (Mati, Stari pomorac, L. Uccellini). Nakon što je 1895. zatražio sekularizaciju, dolazi u Zagreb i pridružuje se Bukovčevu krugu. Premda formirana umj. ličnost, zanesen Bukovčevim plenerizmom i otvorenom skalom boja, mijenja način rada (Srijemski mučenici). U tzv. zagrebačkom razdoblju (1895 – 1907) smeđe-sivi i muklozeleni tonovi postaju čišći, paleta se rasvjetljuje uz sve češću primjenu stajačicama (Siptih Siska, 1968; Prva samostalna izložba u Sisku, 1969; otvorenih boja. Radi mnogobrojne slike u crkvama S Hrvatske (Križevci, 100-godišnjica kazališta u Šibeniku, 1970; Nagrada Društva književnih Požega, Nova Gradiška, Bjelovar) i oltarne slike (Pašman, Baška), te velike